

Визначальною ознакою переважної більшості неокультів, що діють в Україні, є високий ступінь езотеричності та соціальної мімікрії, введення в оману як представників держави, так і неофітів. При знайомстві адепти або не представляються послідовниками своєї секти («Церква Об'єднання») і використовують назви маловідомих організацій, що входять до її складу, або взагалі заперечують приналежність до будь-якої конфесії – називаючи себе «просто християнами» («Церква Христа»). При цьому настирливо просять гроші не на потреби секти, а на різні «благодійні цілі», проведення семінарів «з морального виховання та духовного розвитку студентів або школярів», «на допомогу в рішенні екологічних проблем». Грубим порушення загальноновизнаних прав людини, яка потрапила до секти, є суворе регламентація її особистого життя. Стосовно членів сект широко застосовуються усілякі протиправні обмеження у їжі, сні та інших фізіологічних потребах, які завуальовані під культову доктрину. Кінцевою метою таких заходів є отримання повного контролю й управління над віруючими з боку тоталітарних лідерів. Необхідність беззастережного дотримання суворого обмеження у харчуванні («Богородичний Центр»), обов'язковий вегетаріанський аскетизм у кришнаїтських «ашрамах», «агресивна» дієта на кшталт тієї, що застосовувалася у нацистських концтаборах, за якою навіть матерям суворо забороняється грудне годування немовлят («Церква останнього заповіту») призводять до різкого зниження ваги. В організмі виникає дефіцит білків, передусім тваринного походження, нестача вітамінів, знижується вміст у крові багатьох необхідних інгредієнтів, і як наслідок, порушується нормальний обмін речовин та відбувається гальмування фізіологічних процесів. Відомо, що пониження загальної ваги у людини на 40-50% призводить до дистрофії [1, 58].

Отже, держава повинна захищати своїх громадян від негативного впливу сектантства, а ми у свою чергу повинні, оцінювати всі свої дії, стосовно цього питання дуже обережно. На державному рівні необхідно організувати ведення постійного моніторингу щодо вивчення практики діяльності кожного громадського об'єднання, яке функціонує на теренах України і займається духовно-релігійною та просвітницькою діяльністю. Необхідна умова ведення такого моніторингу – відповідна нормативна база та правове забезпечення. Вкрай необхідно законодавчо встановити чітко окреслені показники, за якими і повинно проводитися юридичне обмеження або, в окремих випадках, навіть заборона релігійних груп, діяльність яких суперечить українському законодавству, порушує права та свободи громадян, передусім право на життя, охорону здоров'я, на освіту або загрожує національній безпеці.

Список використаної літератури

1. Сьомін С. Українська молодь під прицілом новітніх релігійних культів і сект. Українська молодь під прицілом новітніх релігійних культів і сект / С. Сьомін // Людина і політика. – 2000. – № 3. – С. 54–63.
2. Пашенко В. Правові засади процесу легалізації православних сект в Україні / В. Пашенко // Рідний край. – 2003. – № 2. – С. 140 – 145.
3. Швецова Н. Не потрапити у пастку / Н. Швецова // Шкільний світ. – 2008. – № 11. С. 1 – 3.

Науковий керівник: к.і.н, доцент Лисиця Л. Г.

Н. А. Маслюк

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРИМУСОВИХ РОБІТНИКІВ У НАЦИСТСЬКІЙ НІМЕЧЧИНІ

Виявом антигуманної сутності нацистського окупаційного режиму стало масове, переважно насильницьке, вивезення цивільного населення до Німеччини з метою поповнення її трудових ресурсів та підриву генетичного потенціалу України. Об'єктом цього насильства з боку окупантів стали й неповнолітні українці.

Від семи до одинадцяти мільйонів людей примусово працювали в Німеччині в роки Другої світової війни. Більшість походила з окупованої нацистами Східної Європи, тому їх називали «остарбайтерами» – «робітниками зі Сходу». Примусову працю тоді використовували всі – промисловість, сільське господарство і навіть церква.

На куртках цивільні примусові робітники були зо-бов'язані носити спеціальні нашивки. Латинська літера «Р» означала «поляк», а словом «Ost» (схід) мітили робітників з Радянського Союзу. Третина були молоді жінки й дівчата, багатьом було лише по 13-14 років. Працювали по 12 годин, а ще були багатогодинні переходи до місця роботи й назад до бараків у таборах. Тих, хто захворів, відокремлювали від інших. Для більшості це означало смерть.

Розповідає єврейка з Угорщини, яка була в концтаборі «Освенцим» і працювала на військовій фабриці: «Ми щодня працювали по десять годин, у неділю теж. До залізничної станції було три кілометри, туди й назад. Нормального одягу й взуття у нас не було. Це було найгірше. Ми загортали ноги в папір, бо не було шкарпеток. Так і ходили: ноги загорнуті в папір і в дерев'яних черевиках».

Перебуваючи на примусових роботах, остарбайтери виснажливо працювали, голодували, часто хворіли. Порівняно з іншими іноземними робітниками вони найбільше травмувалися, помирали від інфекційних хвороб і виснаження. Умови в таборах були досить різними та залежали від керівництва підприємства й табору. Здебільшого останні майже не цікавилися життям і побутом остарбайтерів, які нерідко працювали до 18 годин на добу. Найтяжче було на державному виробництві, тим часом у сільському господарстві робітникам було простіше здобути їжу [3].

Масштабне використання робітників із України розпочалося 1942 року і тривало до 1945-го. 18 січня 1942 року із Харкова до Кельна ви-рушив перший ешелон із 1117 робітниками. Із Києва перші робітники виїхали 22 січня (1 500 осіб).

Остарбайтерам видавали кошти, які становили половину чи третину зарплатні німця, із яких вираховувалися витрати на утримання. Норми харчування остарбайтерів були найнижчими серед решти категорій ноземних робітників у Німеччині. За провини передбачалися суворі штрафні санкції: від тілесних покарань до відправлення у штрафний чи концентраційний табір. Статеві стосунки з німцями каралися повішанням, з іншими іноземцями – ув'язненням у концтаборі.

Утримання й правовий статус остарбайтерів визначався також іншими приписами й документами, які могли дещо пом'якшувати становище.

Наприклад, наприкінці 1942 року постало питання забезпечення примусових робітників одягом і взуттям. Це було нагальною потребою, адже більшість із них потрапляли на роботи зібраними нашвидкуруч або пійманими під час облав – «у чому були». Тільки 1943-го з'явився наказ, у якому йшлося про забезпечення, а згодом – виготовлення одягу для остарбайтерів, за який утримувалися кошти із зарплатні. Тоді ж остарбайтерам дозволили переписуватися з ріднею. Листування проходило сувору цензуру. Однак примусовим робітникам часто вдавалося обминати її. Завдяки листам серед жителів окупованої України поширювалася правдива інформація про умови примусової роботи в Третьюму Рейху.

Наприкінці 1943 року остарбайтери отримали змогу виходити за межі табору з відома керівництва. В життя ці зміни були впроваджені 1944 року, а зумовили їх виключно воєнні потреби.

У грудні 1944-го керівники Рейху зрівняли статус остарбайтерів зі статусом примусових робітників із інших країн. Проте ці приписи переважно лишилися тільки на папері, оскільки не встигли надійти «на місця» або ігнорувалися [2].

За спостереженнями аналітичної служби ОУН, навесні 1943 року з міста Кривий Ріг та прилеглих сіл окупанти масово відправляли до Німеччини дівчат, починаючи з 14-річного віку. Ця акція була швидкоплинною і здійснювалася традиційно жорстокими методами. Вона було однією з ланок низки заходів, які проводилися нацистами для виконання директиви Г. Гімmlера про термінову мобілізацію 500 тис. юних українок для роботи в домашньому господарстві німців.

Згідно «Вказівок райхсфюрера СС і шефа поліції про використання жіночого робітничого персоналу (східних робітників) у домашньому господарстві Німеччини» (вересень 1942 р.) завербовані дівчата повинні мали бути абсолютно здоровими, мати міцну статуру і бути зовнішньо схожими на німкенів. При цьому наголошувалося на необхідності «грубої селекції» з метою запобігання «прийому в Німеччину осіб з расово чужою, примітивно-східною, яскраво вираженою зовнішністю» [1, 158].

Аби врятуватись від перспективи відправлення в німецький «рай», юні українці (часто з ініціативи чи за згодою їх батьків) вдавалися до різноманітних, часом відчайдушних, дій: вони переховувались на горищах, у льохах і хлівах, втікали до лісу, свідомо калічили себе, ошпарюючи кропом ноги чи спотворюючи обличчя, добровільно заражалися всілякими інфекційними хворобами тощо [5, 32–33].

З цих причин непоодинокими були навіть смертельні випадки серед дітей та підлітків. За ухиляння неповнолітніх від мобілізацій до Німеччини нацисти вдавалися здебільшого до покарань, базованих на принципі так званої «родинної відповідальності», коли репресії застосовували проти їхніх батьків.

Таким чином, примусове вивезення жителів з окупованої України до нацистського Рейху набрало досить значних масштабів і стало масштабною складовою частиною нацистської політики етноциду українського народу. Здійснювані вкрай жорстокими методами депортації українців та умови їх побуту і праці, особливо рельєфно розкривають становище українських примусових робітників в Німеччині.

Список використаної літератури:

1. Гальчак С. «Східні робітники» з Поділля у Третьому райху: депортація, німецька каторга, опір поневолювачам / С. Гальчак. – Вінниця: «Материк», 2004. – 344 с.
2. Гончаренко Р. 60 років після війни: «остарбайтери» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/60-років-після-війни-остарбайтери/a-2480056>. Назва з екрана.
3. Інформаційні матеріали до 75-тих роковин від початку вивезення населення України на примусові роботи в Німеччину / Український інститут національної пам'яті [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.memory.gov.ua/methodicmaterial/informatsiini-materiali-do-75-tikh-rokovin-vid-pochatku-vivezennya-naseleण्या-ukrai>. Назва з екрана.
4. Пастушенко. О. І. То була неволя: спогади і листи остарбайтерів / О. І. Пастушенко. – Київ, 2006. – 252 с.
5. Голиш Г. М. У вирі війни. Становище неповнолітніх громадян України в 1941–1945 рр. / Г. М. Голиш. – Черкаси. – 2005. – 323 с.

Науковий керівник: к.і.н, професор Мельниченко В. М.

Н. А. Маслюк

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ІСТОРІЯ ЖИТТЯ ТА ТВОРЧОСТІ ХУДОЖНИЦІ, МАЙСТРИНИ НАРОДНОГО ДЕКОРАТИВНОГО РОЗПISУ – МАРІЇ ПРИЙМАЧЕНКО (ДО 110 РІЧНИЦІ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МИСТКИНИ)

Коли дивишся на картини Марії Примаченко, мимоволі згадується Леся Українка. Мисткині різного соціального статусу, освіти й знань, способу життя. Проте Лариса Косач зуміла уявити Мавку, Перелесника і Русалок, що мешкали у Волинських лісах. А Марія Примаченко з села Болотня (нині це Іванківський район Київщини) мало не все життя – Бог відміряв їй віку 88 років – малювала на паперових аркушах дивовижних звірів українського Полісся, дерева – суниці заввишки з ведмедів, птахів і квіти з кукурудзяних качанів...

Загалом колекція робіт Марії Примаченко лише у Музеї українського народного декоративного мистецтва налічує близько 650 одиниць зберігання. Це виконані в техніці гуаші на папері декоративні й сюжетні композиції та близько 40 творів на кераміці й дереві: вази, скульптура, тарілки. Є роботи художниці і в приватних зібраннях. Перше справжнє серйозне міжнародне визнання отримали роботи 28-річної Марії на Всесвітній виставці в Парижі 1937 року, тоді їх удостоїли Золотої медалі.